

LIMITELE ȘI OBIECTUL JUDECĂȚII

Răzvan-Gabriel DALU
Avocat stagiar

Abstract

The study object of the following article is the analysis of the issue of establishing the object and limits of trial from the perspective of the content of the indictment.

Keywords: *the limits and object of the judgment, prosecutor, legal norm, criminal action.*

Potrivit art. 371 din Noul Cod de procedură penală, „*judicata se mărginește la faptele și persoanele arătate în actul de sesizare a instanței.*”

I. Necorelare între considerentele și dispozitivul rechizitoriului

Referitor la problema privind descrierea în partea **expozitivă** a rechizitoriului a faptelor comise de inculpat, **fără** ca în **dispozitivul** acestuia să fie menționate toate faptele, în doctrină s-a afirmat că¹ „*dacă s-ar aprecia că instanța este sesizată și cu faptele reținute în expunerea rechizitoriului, deși ele nu sunt trecute nici ca fapte, nici ca încadrare juridică în dispozitivul lui, sub dispoziția de trimitere în judecată, aceasta ar constitui o interpretare extensivă a dispozițiilor privind obiectul judecății în primă instanță. Această interpretare nu ar ține seama de diferențierea pe care o face legea între actul procesual de dispoziție al procurorului și actul procedural care cuprinde actul de dispoziție. Actele de dispoziție ale procurorului cu privire la finalizarea urmăririi sunt: trimiterea în judecată, clasarea sau renunțarea la urmărirea penală; deci, un rechizitoriu ca act procedural, poate cuprinde și actul de dispoziție de trimitere în judecată, dar și actul de netrimite în judecată. Ca urmare, neincluderea unei fapte în actul de dispoziție de trimitere în judecată cuprins în rechizitoriu produce **îndoială** dacă procurorul a avut în vedere sesizarea instanței și cu această faptă”.*

Expozitivul rechizitoriului **prefigurează** dispozitivul, astfel că procurorul, întocmind rechizitoriul, trebuie să arate în partea *expozitivă* care sunt probele în acuzare,

¹ A se vedea, în acest sens, N. Volonciu, A.S. Uzlău și alții, în *Codul de procedură penală comentat*, ediția a 3-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 937.

urmând ca **dispozitivul să concretizeze manifestarea voinței procurorului de a dispune trimiterea în judecată.**

Într-o altă lucrare², s-a spus că „punându-se problema dacă instanța a fost sesizată și cu judecarea faptelor **ne cuprinse în dispoziția de trimitere în judecată din dispozitivul rechizitoriului, dar reținute în cuprinsul acestuia, prin dec. nr. 74/2001 a C.S.J. compl. 9 jud. (în B.J. 2001, p. 34) s-a statuat că trimiterea în judecată trebuie să fie înscrisă în dispozitivul rechizitoriului**”.

În literatura de specialitate³ a fost prezentată in extenso această decizie, arătându-se că „în accepțiunea art. 371 C. pr. pen., prin faptă arătată în actul de sesizare **nu** se poate înțelege *simpliciter* referire la o anumită faptă menționată în succesiunea activităților inculpatului, **ci** referirea la descrierea acelei fapte într-un mod susceptibil de a produce consecințe juridice, și anume de a investi instanța, o atare condiție neputând fi îndeplinită decât în cazul când fapta arătată prin rechizitoriu (deci în considerente - n.n.) este însoțită de **dispoziția de trimitere în judecată pentru acea faptă.**

Altfel, s-ar putea ajunge la efectuarea urmăririi penale cu asigurarea garanțiilor procesuale înscrise în lege *numai pentru o singură faptă sau un număr restrâns de fapte*, pentru ca în final, **pe calea exercitării apelului de către procuror, să se ceară condamnarea și pentru alte fapte, fără a se parcurge** etapele obligatorii cu garanții inerente menite să asigure aflarea adevărului și dreptul la apărare al celui judecat, ceea ce ar fi contrar principiilor de bază ale dreptului procesual penal”.

În continuare, instanța supremă afirmă că „din moment ce fapta a fost menționată în partea sa *descriptivă*, **însă nu** s-a precizat, prin **dispoziția de trimitere în judecată**, că aceasta privește și acea infracțiune, **NU se poate considera că procurorul și-a manifestat voința de a trimite în judecată** pe inculpat și pentru săvârșirea acestei infracțiuni”.

În final, Curtea Supremă de Justiție conchide, statuând următoarele: „așa fiind, cu privire la infracțiunea pentru care **nu a fost manifestată voința procurorului de a dispune trimiterea în judecată prin dispozitivul rechizitoriului**, judecarea nu poate avea loc”⁴.

² Gr. Theodoru, *Tratat de drept procesual penal*, ediția a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 525.

³ M. Udroi, *Procedură penală. Partea specială*, ed. 6, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 438; I. Neagu, M. Damaschin, A.V. Iugan, *Codul de procedură penală adnotat*, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 621-622; *Buletinul jurisprudenței Înaltei Curți, pe anii 1990-2003*, Ed. All Beck, București, p. 1088.

⁴ Pentru a **accentua** această idee, prezentăm și următoarea soluție din practică - C.A. Constanța, s. pen., min. și fam., dec. 125/P/22.02.2011 citată în V. Văduva, *Verificarea regularității actului de sesizare și a legalei sesizări a instanței. Jurisprudență comentată și reglementarea din noul Cod de procedură penală*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 187-188 (disponibilă și pe portal.just.ro), unde se arată că „sesizarea instanței cu judecarea unei infracțiuni este legală numai atunci când în **dispozitivul** de trimitere în judecată al rechizitoriului este menționată fapta, cu încadrarea ei juridică, **nefiind suficientă descrierea acesteia făcută în cuprinsul rechizitoriului.**” În același sens, în doctrină (C. Turianu, *Limitele sesizării prin rechizitoriu a instanței de judecată*, în *Dreptul* nr. 6/2002, p. 160-163) s-a evidențiat faptul că „întrucât nu există voința expresă a procurorului de a dispune trimiterea în judecată a inculpatului

Cu privire la infracțiunea **continuată** și modalitatea de prezentare și includere a acesteia în rechizitoriul, practica⁵ a statuat că „actele materiale ce intră în conținutul infracțiunii continuate, fiind ele însele fapte penale, trebuie prezentate în rechizitoriul cu toate elementele ce au relevanță penală sub aspectul conținutului infracțiunii, fiind totodată necesar **să rezulte manifestarea de voință a procurorului în sensul trimiterii în judecată.** (...) În măsura în care s-ar aprecia că instanța ar putea fi lămurită, în cursul cercetării judecătorești, de numărul acestor acte materiale s-ar pierde din vedere rațiunea instituirii de către legiuitor a competenței funcționale și principiul separării funcțiilor judiciare, cu delimitarea atribuțiilor specifice instanței, respectiv organului de urmărire penală, nefiind permis ca instanța sau organul de urmărire penală să se substituie sau să își aroge atribuțiile celui alt”.

II. Posibilitatea modificării *considerentelor* rechizitoriului

În ceea ce privește **modificarea considerentelor rechizitoriului**, în practica instanței supreme⁶ s-a ajuns la concluzia că acest fapt „**contravine** normelor procesual penale, întrucât ar permite **reconfigurarea** împrejurărilor faptice imputate după epuizarea momentului instituit de lege, ceea ce ar echivala cu o **nesocotire a principiului separării funcțiilor judiciare** și, în egală măsură, **a dreptului la apărare**, în condițiile în care limitele și obiectul judecării stabilite prin rechizitoriul sunt supuse controlului de legalitate în faza camerei preliminare, fiind **exclusă extinderea ulterioară** a acestora în etapa *judecării*”.

III. Posibilitatea de a recurge la procedura prevăzută de art. 278 din Noul Cod de procedură penală pentru a modifica partea *dispozitivă* a rechizitoriului

În practica instanței supreme⁷ s-a statuat că procedura prevăzută de art. 278 **nu** poate fi folosită „pentru corectarea unor *greșeli de substanță, care implică o reapreciere a lucrărilor cauzei, un proces de deliberare și de exprimare a unei convingeri, cu consecințe asupra desfășurării procesului penal și a răspunderii penale a acuzaților.*

prin **dispozitivul** rechizitoriului, judecata nu poate avea loc.” Un alt autor (C. Văleanu, *Cazurile de casare în recursul penal*, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 93) menționează că faptele „trebuie precis determinate, astfel încât **să rezulte clar voința neechivocă a procurorului de trimitere în judecată.** Existența unor **necorelări** evidente între partea *expozitivă* și *dispozitivă* a rechizitoriului **nu pot fi de natură să investească legal instanța de judecată**”.

⁵ C.A. Constanța, s. pen., min. și fam., dec. nr. 751/P/02.09.2011 citată în V. Văduva, *op. cit.*, p. 104-105.

⁶ Î.C.C.J., s. pen., sent. pen. nr. 1057/29.11.2016 citată în I. Neagu, M. Damaschin, A.V. Iugan, *op. cit.*, p. 623.

⁷ Î.C.C.J., s. pen., înch. JCP nr. 275 din 14.04.2015 citată în C. Ghigheci, *Cereri și excepții de cameră preliminară. I. Procedura, regularitatea actului de sesizare, legalitatea actelor de urmărire penală. Comentarii și jurisprudență*, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 86.

(...) se apreciază că **procurorul NU poate apela la procedura specială instituită de art. 278 pentru a modifica cuprinsul actului de dispoziție al trimiterii în judecată cu privire la o parte dintre infracțiuni**, pe această cale neputând fi îndreptate decât erori materiale și evidente, iar **NU greșeli de conținut, cu repercusiuni asupra derulării, în continuare, a procedurii judiciare în fața instanței de judecată**".

În același sens, într-o altă speță⁸, s-a reținut că „**NU** sunt incidente dispozițiile privind îndreptarea erorii materiale, deoarece, în speță, *nu este vorba despre o eroare materială*, ci, prin procesul-verbal *se modifică actul de sesizare*”.

În același sens, în doctrină⁹ s-a precizat faptul că „procurorul NU poate emite un *nou* rechizitoriu, *diferit* de cel inițial, care să privească și *alte* fapte decât cele arătate în rechizitoriul inițial, deoarece, în acest caz, ar fi obligatoriu să fie reluată procedura camerei preliminare pentru verificarea acestuia”.

IV. Concluzii

Potrivit art. 371 din Noul Cod de procedură penală, „*judecata se mărginește la faptele și persoanele arătate în actul de sesizare a instanței*”.

În sensul opiniilor doctrinare și practicii evocate anterior, obiectul judecății este stabilit de **dispozitivul** rechizitoriului, în acest sens trebuind să fie interpretată sintagma „(...) arătate în actul de sesizare a instanței” din art. 371. Dacă s-ar accepta opinia contrară, s-ar ajunge practic la **eludarea** substanței/esenței procesului penal român, procurorul putând astfel să *lărgescă* obiectul și limitele judecății în orice fază ulterioară urmăririi penale.

Problema este și mai gravă atunci când procurorul lărgeste acest cadru în etapa apelului, iar instanța dă credit acestei măsuri, deoarece, practic, **este eludat în mod indirect principiul dublului grad de jurisdicție**, consacrat în jurisprudența constantă a CEDO – prima instanță pronunțându-se pe un număr de x fapte penale, iar instanța de apel urmând a se pronunța pe un număr de $x + 1/2/3/4$ etc. fapte penale.

Acest lucru este **inadmisibil**, deoarece organul de urmărire penală, odată cu sesizarea instanței de judecată, se dezinvestește, iar aceasta din urmă este investită cu ceea ce procurorul a dispus prin **dispozitivul** rechizitoriului. După finalizarea fazei de urmărire penală, procurorul nu mai poate efectua acte de urmărire penală, neavând competență funcțională.

Prin urmare, dispozitivul rechizitoriului reprezintă ultima manifestare de voință a procurorului, decizia sa finală cu privire la stabilirea cadrului procesual în faza judecății.

⁸ I.C.C.J., s. pen., înch. JCP nr. 248 din 20.11.2015 citată în C. Ghigheci, *op. cit.*, p. 266-267.

⁹ C. Voicu, C. Oncescu, *Actul procedural prin care procurorul remediază neregularitățile actului de sesizare în procedura camerei preliminare*, în Dreptul nr. 4/2016.